

TERÉNY

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV - 2017.

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés 4
2. Terény bemutatása 6
3. Örökségünk 9
4. Eltérő karakterű településrészek Terényben 18
  - Beépítésre nem szánt belterületek, patakpart*
  - Szőlősor-Kossuth út beépítésének területe*
  - Mikszáth Kálmán utcai beépítés területe*
  - Római Katolikus Templom és környezete*
  - Petőfi út és Zrínyi utcai beépítés területe*
  - Arany János út beépítésének területe*
  - Változó megjelenésű lakóterületek*
  - Beépítésre nem szánt külterületek*
5. Építészeti útmutató-belterület 31
  - Telepítés*
  - Magasság*
  - Tetőhajlásszög*
  - Tetőforma*
  - Színek*
  - Kerítések*
  - Kertek*
  - Erkélyek, tornácok*
  - Ajtók, ablakok*
  - Homlokzatképzés*
  - Részletek*
  - Külterületi építészeti útmutató*
6. Mai példák 50
7. Utcák, terek 53
8. Hirdetések, reklámtáblák 56

BEVEZETÉS

Mi terényiek, már több évtizede felismertük, hogy gyönyörű környezetben, a Belső-Cserhát dombjai között megbújó, palóc-tót tájjellegű kis falunk egy megőrzésre méltó ékszerdoboz. Épített és természeti értékeit, hagyományait óvni, védeni, őrizni kell – előregedő falusi társadalmát viszont fiatalabb generációk idevonzásával meg kell újítani. Törekvéseink nyomán az elmúlt két évtizedben a városiak is felfedezték a falut, több nagycsalád is letelepedett itt. Az utóbbi időben megújultak a palóc parasztporták, újjáéledt a népdalkör, és a "kasznyikból", szekrényekből előkerültek a szép viseletek. Éledezik a falusi turizmus, szaporodnak a szálláshelyek és a különböző programok. Kis falunkban két nemzetiség, két kultúra, két vallás él egymást gazdagítva, békésen egymás mellett. Intézményeink, civil szervezeteink elsősorú feladatnak tekintik épített és természeti értékeink megőrzését, hagyományink életben tartását és átadását a fiatalabb generációk számára. Épített örökség, természeti környezet, helyi társadalom, kultúra szoros szimbiózisban élnek egymással, egymásra hatással vannak. Meghatároznak, alakítanak minket itt élőket és mi emberek is azokat.

Ezért soha ne feledjük, hogy varázsát csupán évszázados vályogházai, barátságos utcái önmagukban sosem tudnák biztosítani. A múlt és jelen épített környezete csupán akkor mondható valóban értékes lélettérnek, ha azok teljes harmóniában születtek meg és léteznek az őket körülvevő természeti és társadalmi környezettel. Fontos tehát tudni, hogy ha bármelyik összetevőjét megsértjük, vagy csupán nem eléggé tiszteljük e kényes egyensúlyi állapotnak, magunkat fosztjuk meg azon örökségtől, mely napjainkban még létező valóság.

Ez a kiadvány elsősorban a helyi épített örökség értékeinek bemutatását célozza meg, és útmutatásul kíván szolgálni minden helyi lakos, ideköltöző, építkező, felújító számára, hogy épített környezete, élettere alakítását hogyan teheti úgy, hogy az a helyi hagyományokhoz illeszkedjen, a lakókörnyezetet gazdagítsa.

Terény Község Önkormányzatának nevében sok szeretettel ajánlom a Kedves Olvasó figyelmébe jelen kiadványunkat, Terény Község Településképi Arculati Kézikönyvét, és az Önkormányzat Képviselő Testülete által jóváhagyott ~~x~~/2017. ~~y~~.zz. településképi rendeletet.

Terény, 2017. októbere

Brozsó Andrásné
polgármester

TERÉNY BEMUTATÁSA

Terény Balassagyarmat vonzáskörzetében, a várostól mintegy 20 km-re található. Elérhetősége közúton a 2/A út elkészültével Budapest felől kedvezőbbé vált.

Elérhető közúton a Budapest (2/A) – Rád – Penc – Csóvár – Acsa – Szanda, vagy a Budapest (2/A) – Balassagyarmat – Mohora – Cserháthaláp útvonalon.

Vasúton Budapestről, vagy Balassagyarmatról Magyaránador állomásig tudunk eljutni, majd onnan autóbusszal Cserháthalápon keresztül Terénybe.

A Cserhát egyik csiszolatlan gyöngyszemeként Szanda várának, romjaiban is őrködő pillantásai alatt éli mindennapi életét. Egyedülálló természeti és épített környezete különös harmóniát biztosít a település számára. Közel 100 vályogépülete, még meglévő gazdasági építményei a Cserhát egyik legszebb településévé teszik.

A honfoglaló magyarok 899-902 között népesítették be a mai Nógrád területét, ahol többségben szláv lakosságot találtak. Terény és környéke a kőkényes nemzettség szállásterülete volt. A település nevét a felbomló honfoglaló törzsek egyikének, Tarján törzsi nevéből származtatják.

A település első földbirtokosát az 1274. évi oklevélből ismerjük. Ekkor a falu Bulchard Comes birtokához tartozott, aki a szabad költözés, az önálló bírówálasztás lehetőségén kívül vásártartási jogot is biztosított a településnek. Erről az 1312., 1427. és 1597. évi oklevelek is tudósítanak.

A település életében törést az 1683. esztendő jelentett. Ekkorra tehető a falu teljes elnéptelenedése. A falu 1683 őszétől 1686 őszéig lakatlan település volt. 1686. évi újratelepítés után vásárt már nem tartottak Terényben. Ekkortájt a falu északi részét a Balassa család, déli részét a Zichyek birtokolták. A Balassák beltelkeikre katolikus, a Zichyek részére evangélikus vallásúak költöztek. Az itt élők megélhetését természetesen a mezőgazdaság biztosította.

Említésre érdemes, hogy a XVIII. század végére az állatállományon belül jelentősen megnőtt a lovak aránya, amely már nemcsak a lótarás fontosságára, hanem annak tenyésztésére is utal. A parasztságnak már ebben az időben is jelentős haszna származott a maguk tenyésztette lovak értékesítéséből.

A település fejlődésének újabb lendületét a kiskéri szénbánya adott. Feltárása az 1910. esztendőben történt. A kitermelt szén helyben felhasználója a mezőgazdasági szeszgyár és gőzmalom volt. 1945-ben a bánya 117 főnyi munkásnak és családtagjainak biztosított megélhetést. Az államosítás után még két évig működött a kiskéri szénbánya. A II. világháborút követően az eredménytelen szövetkezeti gazdálkodás egyre több fiatal kényszerítet arra, hogy kenyerét a falu határán kívüli munkahelyeken keresse meg. Sokan a salgótarjáni szénbányákba, mások az egymás után létesülő balassagyarmati üzemekben, gyárakban helyezkedtek el. Aki csak tehette, elköltözött a faluból.

Az egyedülálló természeti és épített értékekkel bíró település csipkerózsika álmát alussza. Talán elmondható ez a nyugalom, ez a csend és mozdulatlanóság biztosítja Terény varázsát, meseházikóinak fennmaradását. Ne feledjük, hogy ennek a nyugalomnak van árnyoldala is. Helyben továbbra is csak a település lakóinak kis száma talál munkát, másik részének igen nagy távolságokat utazva kell biztosítani családja megélhetését, ezért érthető, hogy a fiatal korosztály nagy része Balassagyarmatra, vagy még távolabbra költözött.

A település lélekszáma 500 fő alatti. Lakosai között igen magas az idősek, nyugdíjasok száma. Igen nagy jelentőséggel bír ezért az idősekre való odafigyelés, gondoskodás mellett minden születendő gyermek, minden fiatal család kik gyermekeiket Terényben nevelik.

A 90-es évek végén, kétezres évek elején a településen értéket képviselő népi építészeti emlékek nagy részének felmérése megtörtént, a dokumentációk segítségével a már meglévő római katolikus templom műemléki védettsége mellett további csaknem kilencven vályogépület került helyi védelem alá.

ÖRÖKSÉGÜNK

Terény országos műemléki védelem alatt álló egyetlen építménye az 5725 műemléki törzsszámon jegyzett Szent András Római Katolikus Templom.

Román stílusban építették. Feltehető, hogy 1332-37 évi pápai tizedjegyzékben is szerepelt, de nem a mai névalakban. Később gótikus stílusban átépítették, plébánosáról 1542-ből van adatunk.

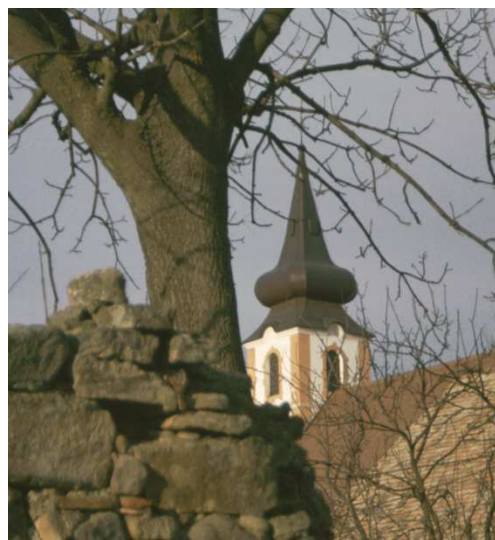
A templom 1711-ben boltozott volt, de még torony nélkül állt. A Canonica Visitatiók 1711-1832 között haranglábat említenek, ebben az időben volt egy O REX GLORIE VENI CUM PACE feliratú és 1497, illetve 1696 kettős évszámú harangja. Ennek további sorsáról nincs adatunk. Az 1909-10-ben történt újjáépítés sok középkori és barokk részletet eltüntetett. Neobarokk tornya is ekkor épült.

Egyhajós, megközelítően keletelt templom. Homlokzati tornya előreugrik, falait lizénák, párkányok díszítik, melyek egyúttal újabb kori eredetét is jelzik. A templomfalak egyszerűek, tagolatlanok. Déli oldalán kőkeretes román ablak és napóra, a szentély keleti falán gótikus rózsablak található. Az egyenes záródású szentély keskenyebb a hajótól, tetejének gerincvonala is alacsonyabb, észak felől párkányos kialakítású sekrestye kapcsolódik hozzá.

A hajó eredetileg kétboltszakaszos volt. Helyét a barokk pillérek mutatják, melyekre ma a részben deszkázott síkmennyezet ferde helyzetű tartógerendái támaszkodnak. A fagerendáknak térformáló szerepe is van. Kihajló mellvédű barokk karzatát két erőteljes pillér tartja. A szentély félköríves diadalívwel kapcsolódik a hajóhoz, pillérei középkoriak, festés nyomaival. Középkori falkép maradványai kerültek elő a szentély zárófalán is. A gótikus boltozat gyámkövei is megmaradtak, ma csehboltozat fedi.

A Templomkertben néhány kőfaragvány (párkány, oszlop darabjai) található.

A 6341 m² alapterületű Templomkert a területén található Pálos-forrás, a mocsári és réti élőhelyek, valamint a hozzájuk kötődő védett növény- és állatfajok védelme, továbbá a hagyományos faluképhez tartozó belterületi kaszáló és régi fajtákból álló gyümölcsös megőrzése érdekében az önkormányzat 4/2015. (II.10.) rendelete alapján helyi jelentőségű védett természeti terület.

Az országos védelmet élvező római katolikus templom mellett egyedülálló értéket képviselnek a település helyi védelem alatt álló vályogházai, melléképületei.

Felméréseik 1997., 1998., és 2001-ben a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Építészmérnöki karának Építészettörténeti és Műemléki Tanszéke irányításával, majd 2004 és 2005-ben az Ybl Miklós Főiskola hallgatóinak részvételével készültek el, s egyben alapjául szolgáltak az épületek helyi védelmét megalapozó dokumentációknak.

Helyi Építési Szabályzatáról szóló 7/2002. (VIII.30.) számú önkormányzati rendeletben és azt módosító 12/2011. (X.15.) rendeletben

a Kossuth úton:

2, 3, 4, 5, 6, 7, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 18, 21, 25, 43, 45, 46, 47, 53, 8, 9, 20, 22, 38, 39, 42, 44, 48, 52,

a Mikszáth Kálmán utcában:

2, 3, 5, 6, 10, 12, 14, 16, 18, 42,

az Óvoda út: 2.,

az Arany János úton:

17, 19, 23, 76, 7, 9, 14, 22, 70, 74, 76, a faluház, 7, 9, 14, 22, 70, 74, 76, 42,

a Zrínyi utcában:

1, 3, 9, 11, 13, 15, 17. 19 (bikaistálló),

a Petőfi úton:

18, 20, 21, 29, 30, 13, 15, 17, 10, 14, 23.

a Bercsényi utcában:

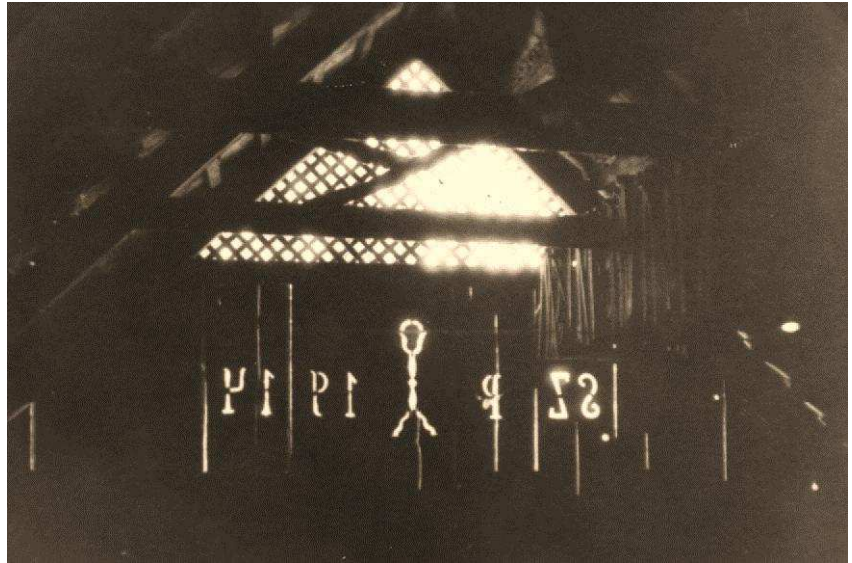
10, 2, 6, 11, 13, 17.

és Kiskér pusztán a volt szeszgyári épületrom számára biztosítottak helyi védelmet.

Különlegese értékét Terénynek azonban az a tény biztosítja, hogy falunak azon szövevei, hol ezen vályogházak találhatóak mai napig híven őrzik az eredeti zegzugos utcaszerkezetet, a szegénység révén a falu történeti magját képező szövegek házai máig fennmaradtak, s a későbbi beépítések (József Atilla utca, Szabadság út, Szent-Györgyi Albert út) ezt az értéket nem tüntették el.

A vályogházakra oly jellemző füstlikas kialakítás, az utcára merőleges gerinc, a sorolt tömegképzés, a szűk telkeken az oldalhatáros beépítés, azzal átellenes tornác, a közel azonos traktusszélesség mind-mind egy logikus értékrend következményei.

Észrevétlenül és diszkréten tanúskodnak máig érvényes, harmonikus, soha le nem írt, ki nem mondott, de mégis mindenki által elfogadott igazságokról.

A házak megannyi finom részlete a természetes anyaghasználatnak, az egyszerű formáknak köszönhetően őszinte, emberléptékű világot teremt. Könnyen megérthető formaviláguk jól kiegészíti az épületek plasztikusságát.

A lakóépületek mellett ugyanolyan értékes tanúi a népi építészetnek a fából készült melléképületek, jellemzően fészek, tárolók, hidasok, disznóólak, melyek sérülékenységük ellenére is nagy számban jellemzői a helyi védelmet kapott portáknak.

Igaz ezekre a védelem sokszor nem terjed ki – hanem csak a lakóépületre korlátozódik – mégis elválaszthatatlan részét képezik örökségünknek.

Az épített örökség értékes emlékei a természetes anyaghasználat következtében kialakult megannyi szemnek kedves részlet.

A terméskő falazatok elsősorban az istállók, melléképületek falazatánál voltak járatosak.

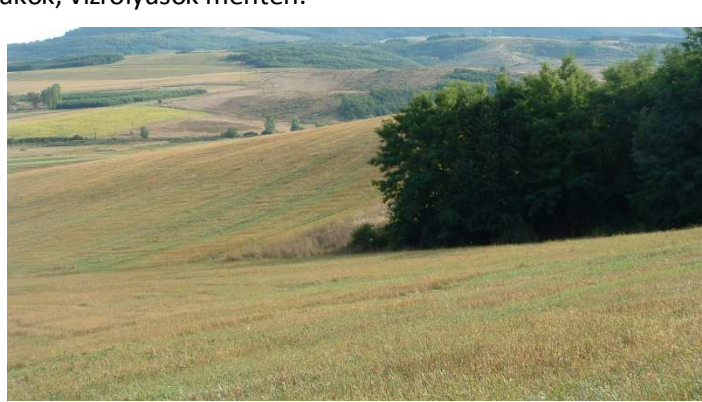
A vályogból készült istállókat az erős igénybevétel hamarabb megviselte, így lett azok jellemző építőanyaga a kő falazat.

Épített örökségünk, teremtett környezetünk elválaszthatatlan része. Szerencsés esetben egymást kiegészítő, erősítő tényezők.

Terényt övező, a Cserhátra jellemző völgyek és dombok rajtuk sebesen átutazónak talán meg sem mutatják valódi szépségüket. Barátságos lankáik bizonyosan meghatározóak voltak az itt élők vendégszeretetének kialakulására, hiszen magukhoz hasonló embereket neveltek. A hivalkodástól mentes dombok csak a türelemmel bírónak mutatják meg igazi értékeiket, viszont akik felfedezik, azok varázsuktól többé szabadulni nem tudnak. Az erdők, szántók, legelők minden évszakban lenyűgözik békéjükkel az arra fogékony embereket.

A település része az országos tájképvédelmi övezetnek, ill. jelentős területek tartoznak az ökológiai hálózat övezetébe patakok, vízfolyások mentén.

A települést átszelő Szanda patak felduzzasztásával a belterületi határ közvetlen közelében, a Kossuth út végén mesterséges tavat hoztak létre.

1996-ban a tavat és környezetét mintegy 490,5 hektár területen helyi jelentőségű védett természeti területté nyilvánították. A vizes élőhely napjainkra már elválaszthatatlan egységbe forrot a település épített értékeivel, a környező dombok lankáival, az azokat borító erdők, a káposztáshegy szikár látványával.

A védett terület a víztározó feletti domboldalakat és völgyeket foglalja magában. Változatos élőhelyekkel, társulásokkal. A patakok, völgyek alján puhafa ligeterdőt, nedves réteket, míg a domboldalakon, szántókat, parlagokat, száraz gyepeket, cserjéseket, erdőket találunk.

A tó a természetes úton betelepült halállomány mellett élőhelyet kínál megannyi madárfaj, gyurgyalag, vadgerle, egerészölyv, holló, tőkés réce, szürke gém, fehér gólya, mezei pacsirta, tövisszúró gébics, széncinege, kék cinege számára.

ELTÉRŐ KARAKTERŰ TELEPÜLÉSRÉSZEK

Eltérő karakterű települési területek lehatárolására, a településkép, arculati jellemzők és település karakter bemutatásával.

Terény teljes közigazgatási területét ábrázoló térkép

Beépített belterület térkép részlete

Jelkulcs:

- Szőlősor-Kossuth út beépítésének területe
- Mikszáth Kálmán utcai beépítés területe
- Római Katolikus Templom és környezete
- Petőfi út és Zrínyi utcai beépítés területe
- Arany János út beépítésének területe
- Változó megjelenésű lakóterületek
- Beépítésre nem szánt területek, patakpart

A település beépítésének szervezőerői, kialakult szöveiteinek jellemzői

Terény egy igen széles patakpartot beépítetlenül hagyva, a Szanda patak mindkét partján épült. A patak északkeleti oldalán viszonylag rövid szakaszt, nyolcvan-száz métert követően erőteljesen emelkedni kezd a domborzat, s e domboldalra felkúszó házak, a Kossuth út és Mikszáth Kálmán utca házai szegélyezik a közel sík patakparti sávot.

A túloldal a patakpartot követően már lankásabb domboldalra és annak fennsíkjára épült. Természetesen a település nagyobbik része így itt található.

További érdekessége e délnyugati beépítésnek, hogy a Petőfi út és Bercsényi utcák között, egy piciny ér csörgedezik a Szanda patak felé, fellájtva a falu e részét. A Petőfi út és Zrínyi utca lakóépületeinek nagy része, a Római Katolikus templom és környezete így fenti erecske-re fókuszál, izgalmasabbá téve az Arany János út házainak nagy patakmederre szerveződő beépítési rendjét.

A Szabadság út és József Attila utca már a világháború utáni növekedés eredményei, míg a Szent-Györgyi Albert út a 80-as évek szülötte.

Az Első Katonai Felmérés (1763-1787) térképrészlete jól mutatja a patak két oldalára szerveződő település ma is fellelhető beépítéseit.

A katolikus templom környezete északról, a mai Kossuth út meredek domboldal lábánál sorakozó házai keletről szegélyezték a települést (a szőlősőr házai még nem láthatóak).

A temető felé kivezető út (jelenlegi Mikszáth Kálmán utca) és környezete ma is a paktól elhajló esésvonalakra szerveződik.

Az Óvoda utcától délre a mai Arany János út beépítése is részben már látható.

Érdekességként említhetjük a térképi ábrázoláson, hogy a patakpart sávja a jelenlegitől szűkebb, és az utak mindkét oldalán jelöl házhelyeket, valamint a Katolikus templomtól délre keretes beépítés mutatkozik.

Az Második Katonai Felmérésen (1806-1869) már a mai utcaszerkezet és településszerkezet rajzolódik ki.

Széles patakpart, a katolikus templom mozgalmas szöveite, a Zrínyi és Bercsényi utcák, a Petőfi út, valamint a Mikszáth Kálmán utca nyomvonala tisztán olvasható.

Utóbbival szemben a mai óvoda út nem létezik, a Szanda felé vezető mai Arany János út beépítését nem tagolja egyéb merőleges bemetszés.

PATAKPART, BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLETEK

A falu településszerkezetét alapvetően meghatározó természeti csoda. A települést átszelő patak Terény házai között a szandai hegyekből összegyűjtött csapadékot keletről meredekebb, nyugati oldalról lankásabb barátságosabb dombok között vezeti át. A patak vonalát - mintegy folyosót vágva a falu két része között - két oldalt széles ártér szegélyezi.

A faluba érkeve először a sportpályákat éri el, de az Arany János út déli részének lakóépületei, az italbolttal, a világháborús emlékparkkal és a gázpalacktárolóval bezárólag ugyancsak a patak völgyében találhatóak.

Északkeleti felén, a szőlősor kapujában a település Haranglába, az istállógaléria helyezkedik az Arany János és Kossuth utak által közrefogott területen belül.

A patak felett két közúti híd vezet át.

A település arculatát nagymértékben alakítja a patakpart megművelt keskeny parcelláinak állandóan változó képe. A vékony vízeret szegélyező patakpart néha - tavasztól ősziig - zöld, máskora felszántott föld mély tónusaival vagy a téli táj fehér tisztaságával színez széles folyót a település két része közé.

SZŐLŐSOR, KOSSUTH ÚT BEÉPÍTÉSÉNEK TERÜLETE

A területet északkeletről és északnyugatról külterület határolja, délkeletről eltérő beépítésű területi egység zárja. A patakra néző házak vonulatát a temető felé kapaszkodó Mikszáth Kálmán utca köré szerveződő lazább szövet szakítja meg.

Terény talán legismertebb részét, a szőlősor házait jellemzően a XX. század elején, az 1920-as években épült vályogházak alkotják. A Szőlősor épületei a patakparttal párhuzamosan futó, erőteljesen emelkedő domboldal lábánál készültek. Keskeny telkeik mintegy 150 méter hosszan futnak fel a domboldalra. A délnyugati lejtőkön egykor szőlőt termeltek, innen eredeztethető a Szőlősor elnevezés, a filoxéria járvány azonban kipusztította a telepeket, újratelepítésükre nem került sor.

A Szőlősoron a vályogházak kontyolt vagy füstlikas oromzattal, egy kivételével az utcára merőleges gerinccel épültek. Tetőfedésük kivétel nélkül égetett agyagcserep. Az egykori juhakol kijelölte teresedésre szervezve az Istálló galéria, ahol és a harangláb a múlt század végén, a 2000 évek elején épült.

A Kossuth út további részein ugyancsak a Szőlősorral szinte azonos rétegvonalon sorakoznak a lakóépületek, azonban az utcától ez hátrább húzott beépítést eredményezett. Ráadásul az épületek mögött a szőlősori házakétól eltérően itt jóval meredekebben emelkedik a domboldal a temető, majd a Kossuth út déli részén a szabadtéri színpad és egyéb külterületek irányába.

MIKSZÁTH KÁLMÁN UTCAI BEÉPÍTÉS TERÜLETE

A Kossuth út beépítése itt a domborzati mozgásokat érzékenyen követve hajlik át a Mikszáth Kálmán utca irányába. A telekhatárok is rendkívül változatosan követik a domboldal futásával elforduló házakat. A Mikszáth Kálmán utca egy a hegyoldalakból csapadékvizet levezető hasadék oldalán vezet fel a temető felé. A hasadék északi oldalán mintegy a dombtetőre felülve készültek a Szőlősor lakóépületeinél idősebb vályogházak. Déli oldalon két a völgyben megbúvó, a dombtető beépítéséhez képest elforduló vályogházakat láthatunk. Ezen területet változatos szövetét a Mikszáth Kálmán utca északi oldalán nyíló pincék, a környező erdő és szabadtéri színpad gyönyörű ligete csak tovább színesítik.

RÓMAI KATOLIKUS TEMPLOM ÉS KÖRNYEZETE

A területi egységet északnyugatról a 404 hrsz-ú vízárók, keletről az Arany János út, délkeletről az Arany János út patakpartra fókuszáló beépítése, délről a Szabadság út sätortetős házai határolják.

A körülírt egység a Szanda patak nyugati oldalán és a patakba csapadékvizet levezető vízárók déli oldalán helyezkedik el. Ezen kettőség határozza meg telekszerkezetét is. A Bercsényi utca egyrészt az érrel párhuzamosan tárja fel gyönyörű vályogházait, míg az Arany János út telkei és lakóépületei már a nagy patakmederre koncentrálnak. Igen szép látványt nyújt a templom és környezete, valamint a Bercsényi utcai beépítés a Zrínyi utca és Petőfi út felől, hiszen a vízgyűjtő árok völgye itt is teret biztosít távolságával a vályogházak panorámájához. Ugyanez elmondható természetesen az Arany János út hosszú, domboldalra felfutó telkein épült házakról, hiszen azok leginkább a patak túloldaláról, a Kossuth útról, valamint a temető dombtetéjéről gyönyörködtetik a szemet.

Visszatérve a Bercsényi utca beépítéséhez, említésre érdemes annak keleti felén az utca felé forduló két gyönyörű porta, a Bercsényi utca 10. és 17. szám alatt.

Tovább haladva a Bercsényi utcán a keleti vég utcára kitárulkozó udvaraival ellentétben a Bercsényi utca 9., 11. és 13. számú telkein szorosan egymás mellett megbújva találjuk azok hosszú vályogházait.

Elérve a templomhoz újra a település egy izgalmas részletét pillanthatjuk meg. A Bercsényi utca, az Arany János út és a 24 1/2 hrsz-ú utca által határolt sziget és környezete páratlan beépítést mutat, csodálatos, ahogy e háromszögű telek segítségével a Bercsényi utca sodrása átfordul a patakpartra tekintő házak sorába.

Az Arany János út lakóházai mellett fontos szólni a 62. szám alatti piciny istállóról, mely bátran ül ki a patakpart felé tekintő domboldal tetejére.

PETŐFI ÚT ÉS ZRÍNYI UTCAI BEÉPÍTÉS TERÜLETEI

A területet északkeletről az Arany János út, északnyugatról a Zrínyi utca, délkeletről a 404 hrsz-ú vízárók, délnyugatról a Szabadság út határolja.

Ezen területi egység ugyancsak a patak nyugati oldalán található, a Bercsényi utcaihoz hasonló környezetben, mely megmagyarázza a szőlősorítól eltérő szövetének kialakulását. A vályogházak ugyanis a település e részén egy jóval barátságosabb, lankásabb domboldal és dombtető területén helyezkednek el. Rendkívül izgalmas megfigyelni, hogy a Petőfi út házai a Szanda patak medrétől elfordulnak, hiszen a Római Katolikus templom előtti völgyben csendes ér csörgedezik a patak irányába s ők arra fókuszálnak. Nyilván az itt lakók annak idején ezen ér vizét használták mosásra, s a mindennapok során ugyancsak annak völgyével voltak kapcsolatban.

A dombtetőn további változás tapasztalható.

A Zrínyi utca házai már a fennsíkon nem a víz felé való irányultságot tartották fontosnak, hanem számukra a napfény döntötte el a házak és udvarok kialakulását. Itt már a délkeleti és délnyugati tornácok a jellemzőek. S végső csattanóként a Zrínyi utca 1. számú ház és az egykori ló és bikaistálló környezete szolgál, mely a falu talán egyik legizgalmasabb utcaszerkezetét hozza létre.

A domboldalon szabadosan elhelyezett épületek a település egyedülálló és felettébb izgalmas beépítését hozták létre.

A Kossuth út területéhez hasonlóan itt is találunk a vályogházak közé beékelődő, két, az 1970-es és 80-as években épített, kétszintes családi házat, azonban a nagyszámú füstlikas épülettel rendelkező porta domináns, így azok kisugárzása szinte zavartalan.

ARANY JÁNOS ÚT BEÉPÍTÉSÉNEK TERÜLETE

Arany János út intézményi terület és az Evangélikus templom környezetét északnyugatról a Római Katolikus templom területi egysége, délnyugatról a 317 hrsz-ú út és a Szabadság út, észak és délkeletről az Arany János út valamint a patakpart határolja.

A település e részen a telkek és lakóépületek tisztán a patakpartra tájoltak. Valószínűsíthető, hogy a falu legrégebbi magja, a Római Katolikus templommal egyetemben itt keresendő. A patakparttól a domboldalon felfelé kúszó hosszú telkeket csupán a telekmegosztások tagolták, és eredményeztek mindösszesen egy esetben a patakkel párhuzamos gerincű völgyházat.

Itt található az önkormányzat, az iskola, a romos művelődési ház, az élelmiszerbolt, kocsmá, orvosi lakás és rendelő, valamint az óvoda épülete.

A falu evangélikus temploma a faluházzal szemben épült. Az 1787-ben megalakított evangélikus gyülekezet 1910. október 29-én szenteltette fel templomát. A templom homlokzatába beépített torony 53 méter magas, ahol három harang van elhelyezve.

Ugyanakkor a megannyi védett vályog lakóépület mellett a területen található a település egykori kovácsműhelye, mely ugyancsak jelezte, a településnek ezen egysége egyfajta központként működött.

A településrész kuriózuma, hogy az Arany János út Szanda felé vezető végén a lakóépületek szövege beékelődik a patak völgybe.

VÁLTOZÓ MEGJELENÉSŰ LAKÓTERÜLETEK

A település igazán szerencsésnek mondható, mert rengeteg tényező szerencsés együttállásának köszönhetően az épített örökségét jelentő épületállománya szinte érintetlen területi egységekben megmaradt. Mindösszesen egy-két utcára, kisebb területre lett jellemző a 60-70-es évek földszintes sáttortetős, illetve az azoktól jóval testesebb, 80-as években épült, kétszintes, hatalmas tömegű családi házas beépítés.

Előbbire példa a Szabadság út és József Attila utca, utóbbira a Szent-Györgyi Albert út beépítése.

ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ

A történeti településrészekre vonatkozó építészeti ajánlások nem tudják meghatározni azt a teljes építészeti eszköztárat ami „széppé” teheti az adott települést. Azonban az építést, környezet alakítást érintő döntésekben a továbbiakban bemutatott követendő példák segítségül szolgálnak a jó gyakorlatok elvének követésére.

Ebben a fejezetben azokat az elveket és lehetőségeket kívánjuk bemutatni, melyek megismerésével a település értékeihez illeszkedő telepítés, épületmagasság, tetőforma, anyaghasználat, tároló és kerítésépítési megoldásokat tudunk alkalmazni Terény teljes belterületén.

Alapvetésként kezelhetjük, hogy teljes mértékben illeszkedő, mégis kortárs válaszokat akkor tudunk adni, ha a történeti értékek szerkesztési elveit - mint telepítés, tömegképzés, anyaghasználat, formai megoldások – nem replika módon utánozva, hanem az azokat létrehozó logikai elvek mentén gondolkodunk.

Itt fontos leszögezünk, hogy nem lehet elsődleges cél csupán a helyi értékek szigorú konzerválása, hanem inkább olyan feltételrendszer létrehozatala, mely megőrzi Terény múltjának értékeit ugyanakkor biztosítja azok fenntarthatóságát és korszerű használhatóságát. Elvárásaink szerint ezen ajánlások képessé tehetik a települést számos, a hagyományokat tiszteletben tartó új befogadására, pozitív példáin keresztül kilökvé az épített környezetet szennyező törekvéseket.

Nem célunk skanzen létrehozása, ellenben a múlt logikus és tiszta értékrendjére támaszkodó fejlődés kereteinek megteremtése igen. Javaslatainkkal nem kívánjuk az építészek és építetők kezét sem új alkotása, sem a régi felújítása során valóságtól elrugaszkodott elvárásokkal megkötni. Az értékmegőrzés elsődlegességét nem megkérdőjelezve biztosítani kívánjuk a történeti értékek jelenkori elvárások szerinti korszerűsíthetőségét, bővíthetőségét, és azokhoz a megfelelő módon illeszkedő új építések lehetőségét.

TELEPÍTÉS

A történeti településszerkezetű területeken a családi lakóházak többsége az utcára merőleges nyeregteretivel az északi telekhatárra lett építve. A közösségi rendeltetésű épületek (templom, iskola) szabadon álló elhelyezésűek, tetőformájuk változatos.

Az eredeti megjelenésű utcák, kisméretű telkek méretének, hangulatos házak tömegének megőrzése csak úgy lehetséges, hogy a például szolgáló „öregházak”, „hosszúházak” tömegét alapul véve építünk újat. Egyedi esetekben - amennyiben a települési szövet, a telepítés adottságai megengedik - elképzelhető az utcafronti épület tömegének folytatásában már szorosan mögéje kerülő, ugyancsak oldalhatáron álló telepítéssel új nagyobb méretű bővítés. Az új épületek elhelyezésénél mindig fontos, hogy az utca épületekkel meghatározott térfalát, építési vonalát nem bontsuk meg. A szomszédos épületekhez mindig illeszkedve épüljön a telken az új épület, ezáltal a rendezettség megmarad az utcának. Illeszkedjünk ezen beépítési vonallal a kialakult állapothoz, mind a kis előkerttel épült, mind a jelentősen hátrahúzott beépítések esetén.

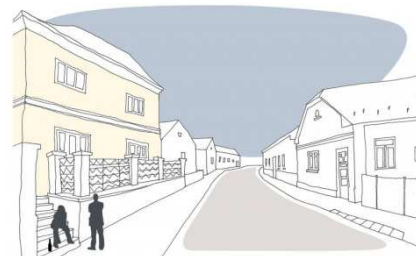

MAGASSÁG

Terény történeti településszerkezetű részén az épületek magassága az építés idejétől függően jelentősen eltér egymástól. Az utóbbi 20-30 évben épült lakóépületek magasabbak az előző évszázadokban, de még az 1950-60-as években épült sátozott épületeknél is. A környezetétől kiugróan magasabb házak az utca, a településrész képét jelentősen megváltoztatják, ezért azokat építészeti megoldásként nem ajánljuk. A nem megfelelően megválasztott magassági jellemzők különösen zavaró eredményt idézhetnek elő a Terényre oly jellemző, dombos terepadottságok, rálátások miatt.

Ha a telek és beépítési mértékének határa nem teszi lehetővé a hasznos lakóterület földszinten történő elhelyezését, csak akkor ajánljuk a hiányzó szintterület padlástéri kialakítását az előírt magassági határon belül. Mellékrendeltetésű helyiségek (mosó, szárító, kazán, tároló, barkácsműhely) elhelyezésére leginkább alkalmas a pinceszint vagy a költséghatékony földszintes melléképület.

Ügyeljünk arra, hogy az utcáfronton a környezetre jellemző magassági arányokat megőrizzük.

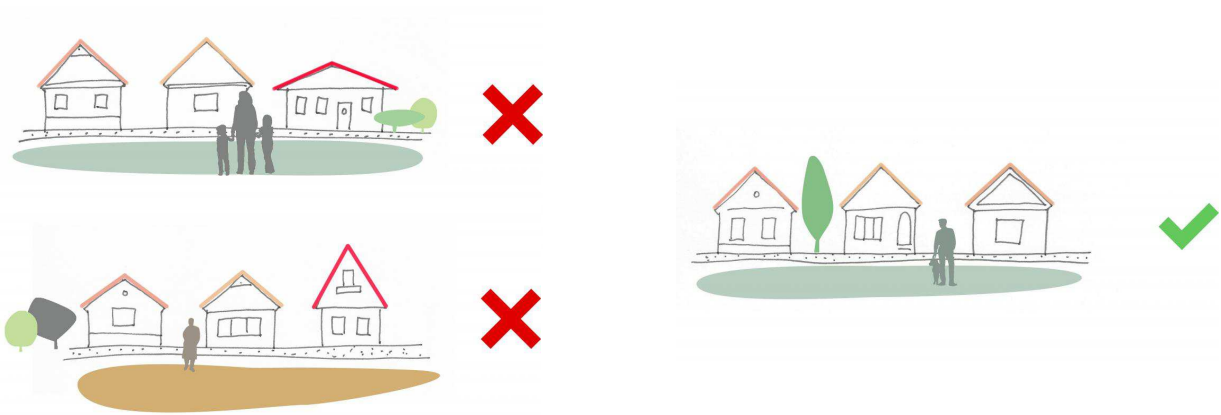

TETŐHAJLÁSSZÖG

A település egészén a történelmileg kialakult oldalhatáron álló beépítésű, az utcára merőleges tetőgerincű, épületekhez hasonló tetőhajlásszögű cserépfedést ajánljuk, amihez jellemzően a 35-40 fokos hajlásszögű tetők illeszkednek. A néhány éve oly divatosként vált mediterrán vagy alpesi tetőforma egyáltalán nem illik ebbe a környezetbe.

Ugyanakkor indokolt és megfelelően alátámasztott tömegképzés és anyaghasználat esetén mind új építés, mind bővítés során eltérő hajlásszögű épületrészek (kortárs módon megfogalmazott tornác, előtetők, aditív tömegek) kialakításánál elképzelhető kis (5-7 fokos), vagy akár lapos hajlásszögű épületrész is. Ezen esetekben ugyanakkor elengedhetetlen feltétel, hogy az így létrejövő építészeti válasz erősítse a fentiek szerint megfogalmazott fő (35-45 fokos hajlásszögű) tömeget, az legyen a domináns elem és az eltérő mindösszesen az eredetit kiemelő „magyarázat”.

TETŐFORMA

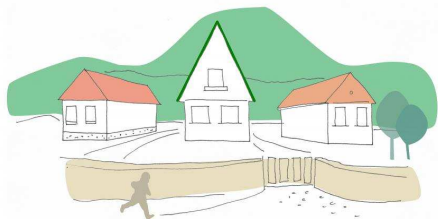
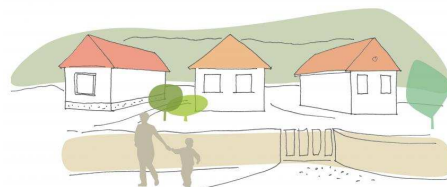
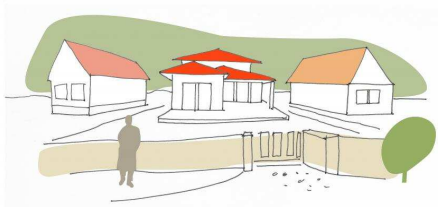
A településre jellemző füstlikas, felvidéki vályogházak kialakulásához nem esztétikai igények, hanem a kémény után megfizetendő adó vezetett.

Az így kialakult oromzaton át tudott távozni a padlásra felengedett füst és nem kellett kéményt építeni a házakhoz.

Az adó megspórolásán kívül nem csak esztétikai, hanem gyakorlati haszna is volt ennek a megoldásnak, mert a füsttel teli padlás temperálta az alatta lévő lakótereket.

Napjainkban nincs szükség ezen megoldásra, csak formai szempontból utánzása nem szükséges, ugyanakkor az új házak építésénél, a meglévő házak felújításánál elvárjuk, hogy a szomszédos házak tetőformájához igazodjon az építettő.

Ha az építéssel érintett telek körül már kialakult egy nyeregtetős házakból álló utcakép, akkor oda ne tördelt, sátortetős formájú épület kerüljön, hanem a szomszédokhoz hasonló egyszerű nyeregtetővel fedett ház.

ANYAGHASZNÁLAT, SZÍNEZÉS

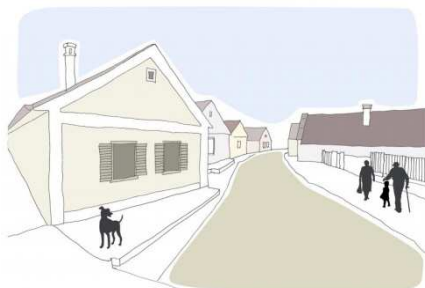
Terény történeti településrészén ma sem használnak feltűnően élénk színeket a házak, kerítések festésére, a tetők fedésére. Anyagválasztás tekintetében a természetes anyagok dominálnak. Fehér meszelt fal, terméskő, fa tartó és nyílászárószervezetek, oromzatok, égetett agyag cserépfedés.

Mindennek, mint a fehérre meszelt (festett) fal használatának is gyakorlati jelentősége is volt, hiszen a meszelés fertőtlenítő hatása mellett, az ajtó és ablakkeretezések kék színével riasztotta a legyeket és egyéb rovarokat.

A településképet napjainkban nem rontja a színvilág változatossága, de fontos, hogy ez a továbbiakban is lehetőleg így alakuljon. Amennyiben a nagyobb felületek tekintetében a fehértől eltérő színeket alkalmazunk, javasoljuk, azok legfeljebb pasztell árnyalatúak legyenek és a meleg színek skálájában maradjanak. Ugyanezt valljuk a kerítések és tetőfedések színezése tekintetében is, habár e felületek látványa nem oly feltűnő, mint az épületeké.

A természetes anyagból (kő, fa, cserép) készülő építmények felülete akkor a legszebb, ha megtartja természetes színét, s csupán tartósságát növelő szintelen kezelést kap.

Terméskő felületek készítésénél célszerű a rakott és nem ragasztott felületek használata. Mind Terényben, mind a környező településen a szandai és berceli kőbányák kékes színű andezit kőzete esetleg homokkő használatos, kerülni kell az „itáliai” „mediterrán” anyaghasználatot. köveket.

KERÍTÉSEK

A település két jellemző alaptípusát a történelmi részek lécezett, „csapongatott” és a világháború utáni beépítések betonlábazatos fémmezős kerítései alkotják.

Szerencsére mindkettő megfelel egy alapkövetelménynek, mely szerint nem tömör, falszerű képződmények.

A kerítés nem arra való, hogy megvédje a tulajdonost az ellenségtől, a tolvajtól. A kerítés legfeljebb jelzi az idegennek, hogy a magánterület és a közterület határa hol van. Az átláthatóság Terény esetén elvárás, mert a tömör kerítés beavatkozást jelent a természetes és épített környezetbe

Természetesen a település arculatához leginkább az átlátható léckerítés, vagy faágakból fonott kerítés illik. Ami jegyezzük meg ma már nem a szegénység jele. Anyaguk szerencsés esetben akác. Az új kerítéseknél is az áttört, jól átlátható fa kerítéseket preferáljuk.

A modernebb lábazattal készülő új kerítések esetén ügyeljünk, hogy a lábazat anyaga hasonuljon az épületek (terméskő) lábazatához, tornácaihoz. Így képezhet egységes megjelenést egy-egy telek, ill. egy-egy utcásor.

KERTEK

Egy falusi telek kertje, a ház után a porta második arca. Nyitott könyvként olvasható belőle az ott lakók habitusa, érzékenysége és gondossága. Ugyanakkor a település növényeinek gondozottsága legalább olyan mértékben meghatározza annak arculatát, mint épített öröksége.

Terényben több szintet különíthetünk el. Már a telken kívül találkozhatunk gyümölcsösökkel, haszonnövényekkel. Ezeknek egyik településképet leginkább meghatározó elemét a patakpart háztáji területei jelentik. A meredek, nehezen megművelhető Kossuth út telkein élőknek igen nagy segítséget jelentett a patak árterének gazdag termése. Találkozhatunk itt kukorica, burgonya, megannyi haszonnövénnyel, de legelővel, gyümölcsösökkel is, melyek őszinte és állandóan változó festői képet biztosítanak a település számára.

A következő tér ahol a gondozott kert megjelenik a lakóépületek előkertje, a ház közvetlen környezete. Itt már nem annyira az ételtermelés, a háztáji művelés jellemző, hanem az előkertek virágosai, a tornácokkal kapcsolatot teremtő lugasok, az

Végül megemlítendő a harmadik fázis a telken belüli háztáji.

Ez régi időkre visszanyúlóan eredeztethető, hiszen ha több holdas földje nem is volt minden családnak, de a ház körül kialakult a háztáji kert, a legalapvetőbb ételtermékek számára. Terényben ez területi egységenként máshol található. Van ahol a hátsókertben, de van, ahol a hosszú előkert teremtett helyet a telken belüli haszonnövények számára.

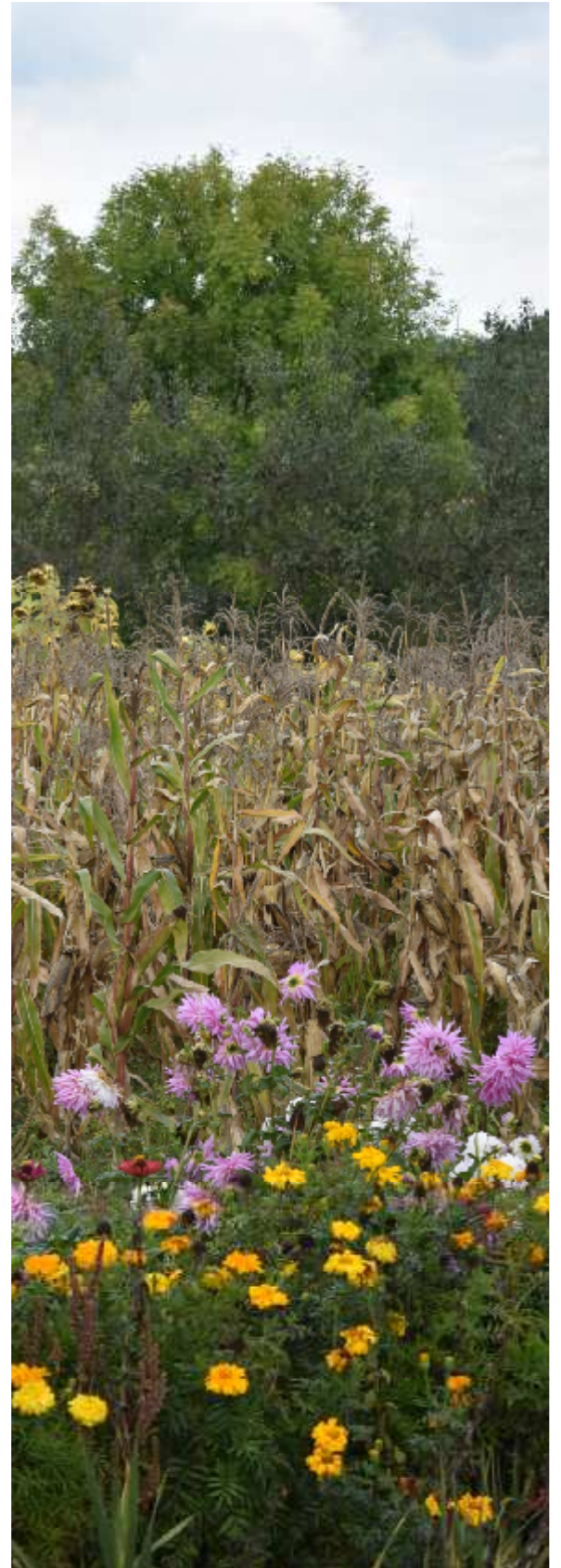
Az egyes kertrészekbe telepítendő növényzet kiválasztásánál legyen az akár haszon-, akár dísznövény legyünk figyelmesek a helyi sajátosságokra, válasszunk a területre jellemző őshonos növényfajtákat. Kerüljük az allergén, invázió jellegű növények kiültetését, gondoljunk családunkra és a környezetünkben élőkre egyaránt.

Természetesen a település hagyományaihoz akkor igazodunk legteljesebb mértékben, ha a nagyszüleink gondolkodásmódjához illeszkedve, megtaláljuk ültetett növényeink feladatát, gyakorlati hasznát. Legyen az ételtermékek, vagy árnyékot adó hús lugas, gyógy és egyben dísznövény, vagy csak egyszerűen legeltetett gyep.

Ne feledkezzünk meg a kertünk természetbe ágyazottságát is megteremteni, hozzunk létre madár és kisállatbarát kertet, helye legyen az etetőnek és madárodúnak is.

TORNÁCOK

A terényi településkép jellegzetes része a tornácos parasztház, melyből sok szép példát találhatunk. Ezek jól használható átmenetet képeznek a belső és külső terek között.

Fedésük tartóoszlopainak anyaga igen változatos, jellemzően fából, készültek, de találhatunk téglából falazottat is.

Szerencsére a településen ritkán fordul elő, hogy a tornácot befalazták. Ezt a jövőben sem javasoljuk.

Ugyancsak fontos tudni, hogy sem a tornácoknál, sem más épületszerkezeteknél a fa oszlopok és gerendák találkozásánál sosem használtak könyökmerevítést, megerősítést. Ez Terényben tájidegen, mindig kerüljük a könyökfa használatát.

A tornácok legfontosabb feladata, hogy átmeneti teret képezzen külső és belső között. Védi a vályogépület nyílászáróit és falazatát a csapadéktól, illetve hűs árnyékot ad nyáron, tovább fokozva a vályog falazatú épületek hőtehetetlensége miatt amúgy is kellemes nyári belső komfortot.

Ezért oly annyira jellemző és logikus szőlővel „öltöztetni” a lakóépületek tornácát.

Mint épületelem az új építéseknel is hasznos és esztétikus építészeti válasz tud lenni. A nap járásával változó árnyékoltságú átmeneti tér védelmet biztosít a mögötte lévő homlokzatnak, nyílászáróknak és egyúttal kiegészíti is a ház zárt tereinek funkciót. Fontos összekötő kapocs ház és kert között, ami minden falusi, vidéki porta hasznos része. Gondoljunk erre, ha meglévő öregházunk felújítását tervezzük, vagy új épület építésénél.

AJTÓK, ABLAKOK

Egy-egy ház megjelenése jelentősen függ a homlokzati nyílászárók milyenségétől is. A homlokzaton a tömör és áttört felületek aránya, a nyílászáró irányultsága (álló, fekvő) mind, mind fontos arculatképző tényező.

A történeti emlékektől eltérően a 40-50 évvel ezelőtt épült sátortetős házak, majd a 80-as évek többszintes lakóépületei megbontották a jellemzően füstlikas, vagy teljesen kontyolt nyeregtetős parasztházak egységesen szép utcaképét. Az új háztípusokkal együtt a nyílászáró léptéke és arányaik is megváltoztak, nem előnyükre.

A hagyományos nyílászáró arányok mindig álló formátumúak, megnyújtott magasságukkal esztétikusan illeszkedtek a homlokzathoz. Különösen igaz ez a bejárati ajtókra, melyek az első köszöntők egy házba való belépés előtt. Vegyünk példát az elődök formaérzékéből és válasszunk stílusos, az épülethez illeszkedő ajtó típust, legyen kifejező a belépő számára is, hogy hova fog érkezni.

Ahogy a régiek mondták az ablak a ház szeme.

A hagyományos település részekén jellemző álló formátumú ablak arányokat őrizzük meg a felújításokat követően is. A műszaki modernizáció nem ellentétes a nyílászáró formai értékének megőrzésével. A ház teljes megjelenéséhez illeszkedő, mívés kialakítású ablak visszatükrözi a lakók szépérzékét is.

Új építéseknel a tervezett árnyékoló szerkezetek beépítése során törekedjük arra, hogy a redőnyök, zsaluk ne rontsák el az eredeti szerkezet esztétikus megjelenését. Minden esetben gondoljunk a célszerűség mellett a formai kialakításra is.

A nyílások esetleges keretezésénél is kövessük a hagyományokat, egyszerű vakolat keretet alkalmazunk, ne áltagozatokat, stukkókat. Ezeknek a kiemelő tagozatoknak mindig világos színezést adjunk.

HOMLOKZATKÉPZÉS

A hagyományos faluképre jellemző homlokzatképzés mind a lakóépületek, mind a gazdasági épületek tekintetében természetes anyaghasználatra egyszerű geometriai formákra alapozott.

A produktum mégis – vagy talán éppen ezért - meggyőző, a homlokzatok arányrendszere mintha az aranymetszés szabályai szerint építkezne.

Új építések során is ezen egyszerű alapelvek vezethetik a gondolatainkat helyes utakon.

A hagyományos földszintes lakóépületek minden egyes elemének erős indokltsága van.

A traktusszélességet meghatározta az erdőben elérhető faanyag, valamint a keskeny telekstruktúra.

Kezdetekben csak konzolosan túlnyújtott gerendák segítségével védte a tetőzet a „falajját”, később alakultak ki a már bemutatott tornácok, mely már nagyobb kiüléssel a vályogfalak számára jelentősebb esővédelmet és hűsebb árnyékot biztosítottak.

A tornácot körülvevő lábazat általában az istállóknál alkalmazott terméskő falazat anyagával volt azonos.

A fehér plasztikus falfelületeken kis alapterületű nyílászárók kis lehülőfelületekkel rendelkező, jól fűthető, magas hőtároló tömegű épületet eredményeztek.

A füstlik, a hátsó oromzat fa burkolattal készült. A tetőzet mindig cserépfedésű.

Fontos megemlíteni, hogy minden beépített anyag szépen és együtt öregszik, ami minden állapotában tiszteletreméltóvá teszi ezen épületeket. Éppen olyan szépen haladnak a korrallal, mint lakóik becsülettel leélt életük során. A ráncok az arcukon és kezükön nem szégyellnivalók, hanem a tisztességes életmű szimbólumai.

Ezért nagyon fontos, hogy a felújításaink, bővítéseink vagy új építéseinél alkalmazott építőanyagok hasonló tulajdonságokkal rendelkezzenek.

Ne alkalmazzunk pala, bitumenes zsindely felületeket, műanyag szerkezetű elemeket, polikarbonát és üvegszövet felülvilágítókat, egyéb tájidegen anyagokat.

RÉSZLETEK

A településünk, az utcánk tele van azokkal a sokszor észrevétlenül ott lévő részletekkel, melyek visszatükrözik az itt élők gondosságát, érzékenységét. Így van ez az épületeinkkel is. Az építőmesterek tudása, kreativitása, arány- és szépérzéke hozta létre azt a sok kis apró történést egy házon, vagy akár egy kerítésen, ami kerek-egésszé teszi a művet.

Vegyük észre ezeket a részleteket, melyek gazdagítanak egy-egy homlokzatfelületet, érdekessé tesznek egy egyszerű deszka kerítést.

Őrizzük meg környezetünk továbbépítésénél, házfelújításánál ezeket a kidolgozott ablak vagy ajtókereteket, faragványokat, kovácsoltvas pántokat. Hiszen ezek a befektetett munka okán is, de valójában formai különlegességük miatt is értékesebbé, vonzóbbá teszik házunkat.

A házak kő falazatain, lábazatain megfigyelhetjük, hogy mennyivel nyugodtabb és szerves összhatást biztosít egy rakott, szépen fugázott terméskő vagy téglafalazat, aminek sokszínűségét soha nem tudja elérni egy szerkezeti gondolkodást nélkülöző ragasztott kő vagy téglaburkolat.

BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT KÜLTERÜLET ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓJA

A község határában változó intenzitással, de mindig is megjelent az építés igénye, mely elsősorban gazdasági célokat, ill. manapság egyre gyakrabban turisztikai célokat szolgál. Ezek az épületek a funkcionális elvárásaik mellett a tájba illesztés követelményének is meg kell feleljenek. Vizuális környezetvédelemnek is nevezhető az a törekvés, amikor ezeknek a külterületi létesítményeknek (állattartó, tároló mezőgazdasági épületek, tanyaházak, vadászházak, üdülők, nyaraló épületek) a megvalósítása után sem sérül a tájkép feltárulkozása.

A jellemzően a mezőgazdaság szolgáltatásban álló épületeknél mindig ügyeljünk a domborzati viszonyoknak megfelelő telepítésre, lehetőleg rétegvonal irányban illesztjük bele a környezetükbe az új épületeket. Figyeljük meg és alkalmazzuk a már bevált hagyományos tömegformákat és arányokat. Gazdaságossági szempontok betartása mellett is gondolkodjunk természetes építőanyagok használatában, mert ezek jobban idomulnak az őket körülvevő természeti tájhoz. Kerüljük a távolról is rikító színek, csillogó felületek megvalósítását, gondoljunk az embert körülvevő állatvilágra is, az emberi tervékenység zavaró hatását a visszafogott szín választással, anyaghasználattal mérsékelhetjük.

Épületeink tájba illesztését jelentősen segíthetik az épületek körül létesített takaró növényzetek, fa és cserje sávok, esetleg kúszó növényzettel befuttatott homlokzatok. A növénytelepítéseknél használjunk őshonos fajtákat, invazív jellegű, allergén növényzet ültetését kerüljük.

A külterületet nem beépítésre szánjuk, hanem sok szempontrendszeren nyugvó gazdálkodásra, ezért a benne létrehozott épületeinkre is legyen igaz a gazdálkodó építészet fogalma, ahol nem csak az építettő, hanem a természet erőforrásaival is jól sáfárgodunk. A tájat nem átalakítjuk, hanem csak kiegészítjük az igényekől fakadó létesítményekkel.

MAI PÉLDÁK

A ma építésze lesz a falu holnapi jövője. Ezeknek a szavaknak a terhe nyomja valamennyi házépítő vállalat tudattalanul is. Akkor lesz szervesen fejlődő egy település, ha az építés hagyománya tovább él. Ez nem csak formai jegyeket jelent, hanem elsősorban egy viselkedési formát, gondolkodásmódot, tiszteletet, logikai rendet, ahogyan az adott utca, falurész már ott álló házaihoz viszonyulunk.

A jó mai épületek nem csak az utcaképben arányosak, de építési programjukban is takarékosak, nem nőnek túl a szomszédot és egységben gondolkodva, azonos műszaki és építészeti igényrel készülnek el.

A bemutatott példák tágabb kitekintéssel kerültek a kézikönyvbe, nem Terényen, de a térségben található épületek fénykép illusztrációi.

Oromfalas kialakítás példái változatos burkolati kialakításokkal, arányosan elhelyezett nyílászárókkal.

A keskeny telkeken kialakult, egymás után sorolt tömegű építési formát idéző, traktusméretében a vályogházak méretrendjéhez igazodó nyeregtetős középület.

Hagyományos szerkesztési elvű, részletképzésében modern, tornác részlet.

Traktusméretében ugyancsak a vályogházak méretrendjéhez igazodó nyeregtetős középület. Fehérre festett plasztikus falfelületekkel. A tornácot idéző esővédő bejárattal, zöldtetős, andezit burkolatú oldalszárnnyal.

UTCÁK, TEREK

Mielőtt számot vetünk a település tereinek, utcáinak megjelenéséről, karakteréről fontos megemlékeznünk az értékes épített környezetet kiemelő és keretező teremtt világra, a Cserhát lankáinak és a környező szántók, erdők világának csodájáról. A település épített környezete, utcái, terei nélkülük nem lenne az ami, a Cserhát gyöngyszeme.

Terényre jellemzőek a dús növényzettel tarkított utcaképek.

A házak homlokzatát nyáron sok helyütt szőlőlugasok, gyümölcsfák takarják, árnyékolják.

A település felé érkeve a dombok csendje és nyugalma rajzol egy álomszerű képet, ugyanakkor a településre érve sem ereszt látványával, hiszen annak minden pontján feltárulkozik.

A település arculatát jelentősen meghatározza a keleti felén a porták határáig terjeszkedő „erdőszegély”.

A dombokra felkúszó zöld festői térfalat biztosítja a Kossuth út és Mikszáth Kálmán utca házai számára.

Innen visszatekintve a település nyugati felére ugyanezt a festői keretet a szandai vár és környező dombok erdők biztosítják.

Terényre jellemzőek a dús növényzettel tarkított utcaképek.

A házak homlokzatát nyáron sok helyütt szőlőlugasok, gyümölcsfák takarják, árnyékolják.

A közterek tekintetében említésre méltó a világháborús emlékmű, a Szőlősor csuklópontjában található Szent-Györgyi szobor.

A település déli részén a Szent-Györgyi Albert út és Arany János út kereszteződésében egy kis terecske, a Szent-Györgyi emlékpark is emléket állít a Terény külterületén, Kiskérpusztán nevelkedett Nobel díjas tudósnek.

Az utcaképet alakító elem a napjainkban még megtalálható, de már romos pincesor a Mikszáth Kálmán utca északi oldalán és jobb állapotban látható pincék az Arany János úton.

Ugyanakkor felsorolásunkból nem hiányozhatnak a faluképet és a külterületeket is meghatározó vallásos emlékek, úti kereszték.

kereszt a Kossuth úton

HIRDETÉSEK, REKLÁMTÁBLÁK

Hirdető- és reklámtáblák elhelyezésénél fontos szempont, hogy helyi szolgáltatásokat és termékeket jelenítsen meg. A világ-kereskedelmi óriás cégeinek hirdetése nem egy kis faluba valók. A községet megközelítő közút hirdetése nem nyomhatják el az utak kanyarulatában felbukkanó látképet.

A reklám egyen a reklámozó arca is, ezért fontos, hogy a közterületen megjelenő arculat igényes legyen mind grafikai tervében, mind anyaghasználatában.

A kihelyezett hirdetőtáblák, cégfeliratok, intézményi feliratok, emléktáblák legyenek a településhez illő, egyedi tervezésűek, melyek megvalósításához hozzáértő szakember segítségét vegyük igénybe.

A táblák mérete, alakja igazodjon a hordozó felülethez, az épülethez. A figyelem felkeltési igényünket fejezzük ki mértékletesen és igényesen. Az anyagválasztásnál mindig gondoljunk az időállóságra is, hiszen a legtöbb hirdetési felület kültéren kerül elhelyezésre. Mívesen kidolgozott és ötletes üzletfeliratot, cégért készíttessünk, kerüljük a villódzó, harsány reklámtáblákat.

Soha ne használjuk fel a vályogházak homlokzatát, oromzatát nagyméretű reklámhordozók elhelyezésére.

IMPRESSZUM

TERÉNY KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA

Terény község honlapja: www.tereny.hu

Terény email címe: terenyhivatal@gmail.com, postmaster@tereny.t-online.hu

Terény postai címe: 2696 Terény, Arany János út 46.

Telefon: +36-35-548-000

Polgármester: Brozsó Andrásné

polgarmester email címe: brozso.andrasne@gmail.com

Főpítész:

főépítész email címe:

SZERKESZTETTE: Kovács Miklós/Kovaterv Kft., Karaba Tamás/Nógrád Design Kft.

SZÖVEG: Karaba Tamás, Kovács Miklós

FOTÓ: Karaba Tamás, Kovács Miklós

GRAFIKAI TERVEZÉS : Karaba Tamás, Kovács Miklós

Terény, 2017.

